

PRIČEVANJE
o ŽIVLJENJU
IN DELU
PRILJUBLJENEGA
ŠKOFA
STR. 2
SLOVENSKI DEN
V BUDIMPEŠTI
STR. 4

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 13. oktobra 2016 ☀ Leto XXVI, št. 41

NA DVEH KOLESIH V DVEH DRŽAVAH

5. oktobra dopoldne je bilo vreme v Porabju pravšnje za jesenski izlet, deževalo ni in tudi sonce ni preveč pripekalo. Zato sta se predsednik Madžarske *János Áder* in predsednik Republike Slovenije *Borut Pahor* - po krajšem sestanku na gornjeseniški Slovenski vzorčni kmetiji - v športnih oblačilih odpravila v Andovce, kjer ju je pri Malem Triglavu sprejel med drugimi predsednik tamkajšnjega kulturno-turističnega društva *Karel Holec*. Visoka gosta pa so pričakali tudi učenci dvojezičnih osnovnih šol iz porabskih Števanovcev in prekmurskih Prosenjakovcev.

Pri simbolu slovenstva v najmanjši porabski vasi je predsednik *Borut Pahor* poudaril, da sta se z madžarskim kolegom odločila, da bosta na dokaj rednih srečevanjih utrjevala dobre sosedske odnose med obema državama in dodal: *»To naj ne bi bili samo uradni, politični stiki, konference, srečanja, temveč tudi druženje z ljudmi, povezovanje med obema narodnima manjšinama, obema narodoma.«* Kakor je slovenski predsednik še izpostavil, je sporočilo dneva, da *»živimo običajna življenja, da je tudi v običajnih življenjih zelo pomembno, da si pomagamo, da se lahko zanesemo drug na drugega, da se poskušamo razumeti, tudi takrat, ko imamo mogoče različna stališča.«*

Oba predsednika sta se tokrat odločila za kolesarsko turo na obmejni trasi v dolžini dobrih 25 kilometrov. Iz Andovcev sta v spremstvu navdušene mladine po gričih in dolinah

Predsednika János Áder in Borut Pahor na poti med Andovci in Budinci

Zbrani kolesarji v Andovcih pri Malem Triglavu: predsednika v družbi učencev iz Števanovcev in Prosenjakovcev

odkolesarila na kmetijo Mali raj v goričkih Dolencih, kjer ju je sprejel lastnik domačije *Štefan Martinec* in jima ponudil domače dobrote. Nato sta se predsednika poslovila od slovenskih in madžarskih šolarjev in se v dvoje napotila na madžarsko stran po gozdni poti vse do vasi Szalafő (Sola). Pri ljudskem stavbarskem spomeniku sta oba predsednika z darili sprejela državnozborni poslanec *Zsolt V. Németh* in župan Monoštra *Gábor Huszár*. *»Tako za madžarsko kakor za slovensko vlado je pomembno, da izboljša življenje ljudi na podeželju. Zagotoviti jim je treba primerno infrastrukturo, poti, železnice, avtobusni prevoz«* - je na končni postaji kolesarske ture v mestu Óriszentszécsény dejal predsednik Madžarske *János Áder* in dodal, da je potrebno omogočiti obstanek podeželskega prebivalstva na domačih tleh, obenem pa mu zagotoviti dostop do sodobnih dosežkov. *»Pokazati sva tudi želela, da prijateljstvo ne živi le med nama predsednikoma, temveč tudi med domačini na obeh straneh meje«* - je poudaril predsednik *Áder* in še opozoril na lepote in bogastvo pokrajine ob tromeji. Na zadnjih nekaj kilometrih kolesarske poti je le začelo rahlo deževati. *»Mediji bodo poročali, da sta predsednika prekolesarila dve državi in to v najhujšem dežju«* - se je še pošalil predsednik *Borut Pahor*.

-dm-
Fotografiji: S. Eöry

Murska Sobota: Premiera filma o dr. Jožefu Smeju

PRIČEVANJE O ŽIVLJENJU IN DELU PRILJUBLJENEGA ŠKOFA

Premiera dokumentarno-igranega filma *Kaplja na vedru*, ki sporoča o življenju in delu priljubljenega škofa, dr. Jožefa Smeja, je bila izjemen in večplasten dogodek 1. oktobra v Murski Soboti, ki je napolnil gledališko dvorano do poslednjega sedeža. Na premieri so bili tudi ugledni

šek. Govornika sta izpostavila škofovo delo na cerkvenem in posvetnem področju, tako v lokalnem, vseslovenskem in čezmejnem prostoru (Porabju). Prireditev je povezoval generalni vikar Lojze Kozar.

Naslov filma *Kaplja na vedru* je povzet po istoimenski

škofa Smeja, temveč tudi za našo škofijo, za Cerkev in katoliško vero kot tako.«

Kako strniti dejavnih 95 let v 45-minutni film, je zahtevna naloga, ki so se je, po ogledu lahko rečemo, uspešno lotili scenarist Matjaž Feguš, režiser David Šipoš, producentka Jolanda Pinterič in glasbeni

Po premieri je dobro razopložen škof Jožef Smej pokramljal s častnim škofom Evangeličanske cerkve v Slovenijo Gezom Ernišo, župnikom v škofovi rojstni Bogojini Stanislavom Zverom in evanfeličanskim duhovnikom Leonom Novakom

gostje iz cerkvenega in posvetnega življenja, iz katoliške in evangeličanske cerkve. Mariborski nadškof msgr. Alojzij Cvikel, soboški škof msgr. dr. Peter Štumpf, častni škof evangeličanske cerkve v Sloveniji mag. Geza Erniša, evangeličanski duhovnik Leon Novak, župan mestne občine dr. Aleksander Jevšek in večje število katoliških duhovnikov iz severovzhodne Slovenije. Verniki in tudi drugi obiskovalci so pred in po premieri pokramljali s priljubljenim škofom, ki je tudi tokrat, kakor zmeraj, imel za vsakega prijazno, lepo in vzpodbudno besedo, in se spominjal dogodkov s srečanji izpred let. Pred ogledom filma sta Jožefa Smeja pozdravila soboški škof Peter Štumpf in župan mestne občine Aleksander Jev-

pesniški zbirki Jožefa Smeja, duhovnika, urednika (pobudnika za izdajanje tudi v Porabju branih *Stopinj*), zgodovinarja, prevajalca, avtorja proznih del (z najbolj znanim romanom *Po sledeh zlatega peresa* o Miklošu Kuzmiču), izobraženca, ki se je aktivno zanimal za kulturo in ljudi, ki so med Muro in Rabo ohranjali svojo vero in narodnost. Za delo se mu je zahvalila tudi Madžarska s podelitvijo *zlatega križa za zasluge*, in Slovenija *z redom za zasluge* (kar je vključeno tudi v dokumentarec).

Sklep o snemanju filma je sprejel murskosoboški škof Peter Štumpf skupaj s svetovalci. Kot je na novinarski konferenci in pred premiero poudaril generalni vikar Lojze Kozar: »Ne gre samo za

opremljevalec Tim Žibrat. O škofovem življenju in delu so pripovedovali škofje Peter Štumpf, Marjan Turnšek, Franc Kramberger, zgodovinar, Franc Kuzmič, nekateri verniki in sorodniki. V igranih prizorih so nastopili otroci in starejši igralci, med njimi nekaj poklicnih. Po strokovni plati je nad delom bedel generalni vikar Lojze Kozar. Film bodo predvajali v Mariboru, Celju in drugih krajih, v spored pa ga uvrstila tudi TV Slovenija. Razmišljati so začeli o podobnem filmu o Lojzetu Kozarju, znanem župniku, pisatelju in prevajalcu (tudi pesmi dr. Avgusta Pavla), v Odrancih, kjer njegovo poslanstvo nadaljuje nečak Lojze Kozar.

Tekst in fotografija:
E. Ružič

Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu objavlja

XV. NAGRADNI NATEČAJ

za diplomska, magistrska in doktorska dela na temi:

A: Slovinci v zamejstvu

B: Slovinci v izseljenstvu

Namen natečaja je spodbujanje raziskovalne dejavnosti dodiplomskih in podiplomskih študentov na področju zamejske in izseljenške tematike in s tem krepitev zavesti o njeni pomembnosti za ohranjanje slovenske identitete v matični domovini in zunaj njenih meja.

Na nagradni natečaj se lahko prijavijo kandidatke in kandidati iz Republike Slovenije in tujine. Predmet nagradnega natečaja so uspešno zagovarjana diplomska, magistrska in doktorska dela na kateri koli univerzi v Sloveniji ali zunaj nje, ki obravnavajo tematike slovenskih skupnosti zunaj meja Republike Slovenije.

V pošteved pridejo dela, napisana v slovenščini, hrvaščini, bošnjaščini oz. bosansščini, srbščini (latinica), italijanščini, nemščini, angleščini ali španščini. V primeru, da delo ni napisano v slovenščini, mora imeti v prilogi povzetek v slovenskem jeziku (60 do 150 vrstic).

Na natečaj Urada lahko kandidirajo tudi posamezniki z deli, ki so že bila prijavljena na drugih podobnih natečajih. Upoštevana bodo dela, zagovarjana v obdobju od 01. 11. 2015 do 31. 10. 2016.

Nagrajena bodo tri dela s področja zamejstva in tri dela s področja izseljenstva, in sicer prvi nagradi za vsako od področji v višini 800 evrov, drugi nagradi v višini 600 evrov in tretji nagradi v višini 400 evrov.

Način in rok prijave na natečaj

Kandidati naj na naslov *Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu, Erjavčeva 15, 1000 Ljubljana* s pripisom »ZA NAGRADNI NATEČAJ« pošljejo ali dostavijo en vezan izvod svojega dela v trdih platnicah, potrdilo o uspešno opravljenem zagovoru diplomskega, magistrskega ali doktorskega dela z jasno razvidnim datumom zagovora in kratek življenjepis z osnovnimi osebnimi podatki in kontaktnim naslovom (tudi elektronska pošta in telefon).

Iz prijave naj bo jasno razvidno, za kakšno delo gre - za diplomom na nižji, višji stopnji bolonjskega študija, za magistririj, znanstveni magistririj...

Urad bo dela sprejemal do vključno 9. 12. 2016, rezultati natečaja pa bodo znani predvidoma do konca aprila 2017. Svečana razglasitev/podelitev nagrad bo sledila predvidoma pozno spomladi leta 2017.

Dodatne informacije dobite na tel. št. (00386) (0)1 230 80 11 (dr. Zvone Žigon) ali preko elektronske pošte:

zvone.zigon@gov.si.

Gorazd Žmavc
minister

Slovenski den v Budimpešti

Slovensko društvo v Budimpešti vsakšno leto organizira slovenski den. Datum voodaberemo za oktober, zatok ka je oktobra bi-

Petra Kondorja. Kulturni program so začnili gostje iz Subotice. Dirigentka je Diana Miskolci Kiss, na klavirju

Čudovito je spejavau Zbor Slovenskega društva Triglav iz Subotice

lau ustanovljeno našo društvo. Tau je naša lejšpa oblejtnica. Te den smo letos meli v soboto, 1. oktobra, organizirali smo ga vküper s Slovensko zvezo. Na svetek smo pozvali ljudske pevce Taščice iz Rač v Sloveniji pa pevski zbor Slovenskega društva Triglav iz Subotice (Szabadka) v Vojvodini.

Prireditvev je bila v podružnici Državne slovenske samouprave. Na začetki prireditve, stera se je začnila v 4. vöri, je predsednica društva Ágota Merkli Kállay pozdravila goste pa naše domanje lidi. Z Veleposlaništva R Slovenije je bila naš gost Nataša Bregelj, slovensko zagovornico v madžarskom parlamenti

je sprejaja Kristina Mate, na kitari pa Avguštín Saša. Spejvali so štiri pesmi: Luna sije, Beli cvet, Najlepše pesmi in Mavrica.

Ljudske pevke skupine Taščica so nas ganile s svojim lejšpim spejvanjom

Naši pevci (zbor peštarskega slovenskega društva) so nas tö razveselili z lejšpim petjem

Eriko Köleš Kiss je zastopo njeni sodelavec dr. Ferenc Sütö. Med gosti smo leko pozdravili predsednika slovenskega društva Triglav, gospoda Igorja Raceta, predsednika slovenske samouprave XI. okraja v Budimpešti

Zadnji dve sta bili moderni. Čudovito so spejvali, bili so nika posebnoga. V zbori spejavajo Slovenci, Madžari pa Srbi. Druga je nastopila skupina Taščica, stero vodi Majda Vake. Spejavajo tri ženske, na harmo-

niki je sprejaja Stanko Vake. Spopejvali so štiri pesmi: Kdor ima srce, Ko smo še starše meli, Mati poje, Nede mi več rasla travica zelena. Ena je bila lepša kak druga, bili smo ganjeni.

Kak tretji je nastopo zbor našoga društva, oni so tö lepau popejvali. Na konci je bila skupna pesem Slovenija, odkod lepote tvoje... Dvorana je štrmala, tak lepo je bilau.

Na konci smo gratulirali, se zahvalili za nastop skupinam, za lejšpi program. Župan iz Rač Branko Ledinek je našomi društvu podaro eden kejp, na strom je namalani grad, stero ga smo že vidli, gda smo predlani bili v Račah. Taščice so nas pozvale. V tom gradi smo se srečali pa meli en lejšpi popoldan. Zdaj te kejp dejemo na stenau in mo ga vsigdar vidli, gda vküper pri-

Tekmovanje v kuhanju na Gornjem Seniku

V kotlih, kotličkih, bogračih in drugih posodah so se kuhale okusne in tudi nosu prijetne jedi na dvorišču Slovenske vzorčne kmetije na Gornjem Seniku 1. oktobra. Medtem ko so se kuhali golaži in druge jedi iz mesa, smo zvedeli od

Skupino »Vogrénok« (v vas poročeni madžarski zetje) sta z veseljom sprejela predsednica in podpredsednik slovenske samouprave Eva Lazar in Andraš Sukič

podpredsednika slovenske samouprave Andraša Sukiča, da je Slovenska samouprava že petič priredila tekmovanje v kuhanju za domačine.

Ob tem je Slovenska vzorčna kmetija, ki je zagotovila prostor za kuhanje, predstavila veteranske traktorje, ki so se jih najbolj veselili najmlajši.

Sonce je že zahajalo, ko je začela z delom 4-članska komisija, da bi izbrala najboljšo jed. Zagovornica Slovencev v madžarskem parlamentu Erika Köleš Kiss, predsednik DSS Martin Ropoš, kuhar na vzorčni kmetiji Csaba Steffel in župan Gábor Ropoš so se odločili za jed, ki jo je pripravila ekipa prostovoljnega gasilskega društva Gornji Senik.

László R. Horváth

vse zida. Tau že za drugo leto, ka de v Budimpešti svetovno prvenstvo v vodni športaj.

Po obedu so se gostje vrnili domau. Radi smo bili, ka so prišli pa nam

je, če s prijatelji svetiš kaj kak če sam. Obadve skupini sta že trikrat bili pri nas, mi smo že tö dvakrat bili v Subotici pa v Račah.

Vüpamo se, ka tadale bomo so-

V nedelo smo bili na izletu na Margitinom otoki

olejšali naš svetek. S tema dvöma skupinama smo že prijatelji. Leko povejmo, ka smo s prijatelji svetili obletnico našoga društva. Lepše

delovali, se večkrat srečali, je pa s takšnimi srečanji ohranjamo tudi svojo identiteto, slovenski materni gezik pa kulturo.

Irena Pavlič

OD SLOVENIJE...

Cerar obiskal Japonsko

Predsednik slovenske vlade Miro Cerar se je mudil na tridnevem obisku na Japonskem. V Kjotu se je srečal z japonskim kolegom Šinzom Abejem, s katerim sta potrdila prijateljske odnose med državama in se hkrati zavzela za poglobitev gospodarskega sodelovanja. Cerar je ob tej priložnosti japonskega kolega povabil, naj že prihodnje leto, ko bosta državi praznovali 25-letnico diplomatskih odnosov, kot prvi japonski premier obišče Slovenijo. Slovenski premier je prav tako izrazil zadovoljstvo, da bo sredi oktobra Slovenijo obiskala delegacija japonske poslovno-gospodarske zveze Keidanren, kar se bo zgodilo prvič po letu 1997.

Cerar in Abe sta del pogovorov namenila tudi mednarodnim institucionalnim in varnostnim temam, pri čemer sta se zavzela za spoštovanje mednarodnega prava, tudi pomorskega, in mirno reševanje sporov ter izrazila nasprotovanje vsem oblikam agresije.

Pokopali bodo žrtve povojnih pobjev iz Hude Jame

Z žalno slovesnostjo se je pred dnevi začel prenos posmrtnih ostankov okoli 3.000 žrtev povojnih pobjev iz Hude Jame. Udeležili so se ga svojci žrtev in nekaj visokih predstavnikov države, med njimi tudi predsednik republike Borut Pahor. Na željo civilnih združenj, ki zastopajo svojce žrtev, so na prostoru pred rovom Barbara v Hudi Jami pri Laškem pripravili žalno slovesnost z verskim obredom, ki običajno poteka na domu pokojnika ali pri mrliški vežici na pokopališču. »Slovenija je začela reševati enega najbolj dramatičnih zgodovinskih izzivov«, je ob tem dejal Borut Pahor. »To je pomemben korak na poti sprave in urejanja našega odnosa do žrtev medvojnih in povojnih pobjev«, je povedal celjski škof Stanislav Lipovšek. Posmrtne ostanke iz kostnice v rovu Barbara bodo 27. oktobra pokopali v Spominskem parku Dobrava pri Mariboru. Izvedba izkopa, prenosa in pokopa vseh posmrtnih ostankov 3.000 žrtev je predvidena v 17 mesecih od začetka in naj bi bila končana do konca prihodnjega leta.

DOLENJSENČARGE SMO BILI NA BLEDI

Sprtolejt, gda smo bili z Dolenjoga Senika v Budimpešti v Parlamenti, smo si domau po pauti zgučavali, ka bi fajn bilau geseni eške edno potovanje organizirati.

Brž je minaulo poletje, prišla je gesen. Na začetki septembra

stera stoji na otoki (sziget) na srejudi jezera. Cerkev, k šteroj vodi 99 stumb, je sploj lejpa. V njej je zvaun, šteri spuni željo tistomi, steri trikrat potegne za vauže pa se zvaun oglasi. Zvaun je dau napraviti gospod Francisus Patavin. Po legendi je na

Skupinski kejp pri jezери, od zar se malo vidi otok s cerkvicov

smo si na slovenski samoupravi zmislili, ka bi šli v Slovenijo, na Bled. Dali smo naznanje v vesi in so se vaščani brž zglastili, ka bi šli.

24. septembra smo rano v 6. vöri štartali z Dolenjoga Seni-

blejskom gradi živala vdovica, stera je na diko svojga moža dala napraviti zvaun. Prišo je velki viher pa se je čonakli s čolnarom pa zvaunom vred pogrozno. Po legendi se eške gnes čüje iz globočin glas zvona.

Takšne lejpe kejpje najdete na interneti o Bledu

ka. Avtobus se je napuno z vsemi generacijami, od 7. do 75. leta starosti. Peleli smo se po brgaj pa dolaj, kak pravi pesem tö. Med potjauv smo dosta lej-poga pa zanimivoga vidli, dosta takšoga tö, ka doma nega. Kauli 9. vöre smo prišli do našoga cilja: na Bled.

Pri jezeri sta nas čakala dva čonaklina (pletne), vsedli smo se v njija pa se odpelali do cerkve,

Eno vöre smo bili v cerkvi pa smo se že pelali nazaj na süjo. Z avtobusom pa gor na grad, steri se je zido najprva kauli 1011. Na gradi so gnesnaden različne razstave, leko spoznamo zgodovino Bleda. V eni sobi je kovačnica, v eni drugi tiskarna (nyomda). Na gradi smo si kúpili male spomine, stere smo prinesli domov.

Po žmanom obedi smo poizku-

PENZIONISTKE SO FLAJSNO BRALE KUKARCO

24. septembra, v petek, je bilau trno koražno na njivi Kozauline Ane v Otkovcaj, gde so članice Društva porabski slovenski penzionistov brale kukarco tak, kak so go trgali inda svejta. Bilau nji je osem, prišle so iz Varaša, Otkauvec pa Števanovec.

Na tej njivi so cejlo leto pomagali, delali penzionisti. »Majuša smo sadili, te smo okapali, pa zdaj septembra smo go brali. Lejpa kukarca je zrastle, tak ka smo dobro delali,« je nam pravla Ana Nemeth iz Otkauvec.

le. Lejpo lupinje so vöodebrale, ka do na delavnicaj, programaj pozimi iz toga vsefele redli. Članica društva iz Števanovec Ilona Časar se na tau trno razmej, ona te drugim pokaže, kak se tau dela.

Delo je prej trno koražno bilau, »gnesden že leko s posvejtom iščeš, gde je kukarca posadjena po starom«. Ženske so se zvün dela veselile tö. Kozaulina Ana je perece spekla, predsednica društva Klara Fodor se je poskrbela za djesti pa piti. »Trno dobro smo se poznali (počutili),« je pravla Ana Németh, stera eške ne vej, ali do drugo leto tö kukarce sadili ali kaj drugo.

MS

sili najbolj znano sladico Bleda, kremno rezino. Po obedi smo si vzeli čas za sprehajanje. Za dar od narave smo dobili trno lejpo, sončno vrejmen, zato smo uživali v lepota pokrajine. Daleč smo videli visike plamine, stere so bile vrkaj bejle od snega. V jezeri je bila voda tak čista, ka smo vidli do dna. Rejsen je tak, kak pravijo. Bled s svojo lepoto pa friškim zrakom privleče ljudstvo iz cejloga sveta. Potem jih očara in prepriča, da

se morajo vrniti.

Čas je brž odišo, z lejpimi spomini smo šli na paut, vej smo pa bili skurok 300 km daleč od dauma. Veseli smo, ka smo dosta lej-poga vidli pa doživeli v matični državi.

Na konci bi se v imeni naše organizacije zahvalila vaščanom, ki so sprejeli naše vabilo in so bili z nami. Vüpamo, ka na naše programe v domanji vesi tö pridejo.

Marija Čato

Nej samo snejau, liki kosca so tö dobili

Iluša Terplana v Števanovci najbola vsakši samo tak pozna kak poštarco pa tak, ka je popejvala v skupini ljudski pevki, v cerkvenom zbori, bila je članica Drüštva za lepšo ves pa članica Drüštva porabski slovenski penzionistov. Gda sem najprvin pripovejdo z njauw za novine Porabje, dja sem go tö bola samo od tauga spítavo. Od tauga, ka je bilau pred tistim, ka se je oženila pa na pošto üšla delat, sem sploy nika nej zvedo. Zato sem go pa zdaj po dugi lejtaj še gnauk gorpoisko pa ka sem te pozabo, sem go zdaj vse vöopito. Dapa zato prvo pitanje je nej na tau šlau, liki na rauže, ka so pred ramom cvele.

- Tetica Iluš, tü na podoknaj taše rauže vidim posajeno, ka sem še nikdar nej vido. Kak se zovejo te žute rauže, ka tak lopau cvetejo pa odkec ste je spravli?

»Tau so klinčeci pa še zdaumi sem je sé prinesla, eden tau so žunti, drügi tau so pa rdeči. Djeseni semen vöpoberem pa vsikšo sprtolejt je znauva taposadim. Sploy so lejpi, dosta lüstva se töj stavi pa je glede kak lopau cvetejo. Dja sploy rada mam rauže, zdaj pa že čas tö mam, zatau ka sem v penziji. Dja tak ne morem biti, ka sploy nika bi nej delala. Istina, dosta dela je z njimi sploy te, gda je süča pa polejvati trbej. Zvün tauga te še na grobi tö dosta rauž mam, če bi nej meli stüdenec pa tau vse bi z vodovoda polejvala, te bi tau mena sploy drago prišlo.«

- Dosta grobov mate?

»Zdaj že nej mamo tak dosta, zato ka nika smo že tanjali, tak tri, štiri, šteri so že več kak stau lejt stari.«

- Iluš, vas tak zovejo, ka Štotjin Iluš. Vi ste se po rami tak zvali ali vaš pokojni mauš je Štotjin bijo?

»Štotjini so moža stariške bili. Odkec sem dja doma, tam v Otkovci smo se mi Furdjanini zvali po izi, deklško se pa Šker-

lak zovem. Po tvojoj materi smo si mi žlata, zato ka tvoja baba je Štifina mejla, on je pa moj prvi bratranec bejo.«

- Kelko je vas doma bilau, kelko bratov pa sester ste meli?

Iluš Terplan iz Števanovec

»Nas je doma osem bilau. Trdjé so odišli vö z rosaga, Ferenc je v Švici, Anti je nikan v Meriko odišo, dapa taminau, od njega nika ne vejmo. On je najmlajši bejo. Rejzi je tö v Meriko odišla, ona je že tö mrla, ona je Šolinoga Kovača mejla za moža. Najstarejša je Mariš bila, ona je doma ostala, ona je že tö mrla, ranč tak kak Joška pa Kata, tak ka zdaj že samo trdjé živemo.«

- Gda so tej trdjé odišli vö z rosaga?

»Tej so vsi leta 1956 vöodišli, gda je revolucija bejla.«

- Vi ste nej steli odskočiti?

»Dja sem te že tö bejla pri Štotjini, sé je prejšo k nam školnik Čabai pa sta z možaun Jenövom šla na Senik gledat, kak mo šli tavö. Naš sin Tibi se te naraudo pa tak mali bejo, moj tast (após) je začnio djaukati, kak mo s tejm malim po svejti odli. Malo smo si zmišlávali pa tak smo te ostali doma. Te je tö nej bilau tak naletja v Meriko priditi, ranč tak kak zdaj nej, samo tak, če si tam emo kakšno žlato, steri so se zate vzeli. Sestra pa njeni mauš sta k tetici šla, najprvin je Kovač üšo

kak mauž, dapa njega so tetica samo tak vzeli, če ženo, mojo sestro, pa mlajše s seuv vzema. Vejmo, kak če bi zdaj bilau, ka z daumi s konjskimi kauli so je vö na mejo pelali, pa vidiš, zdaj sta že obadva pokopana. Oni so tam vanej dobro živeli, ona je v špitalaj delala, dapa zato je itak nej tak dobro bilau kak mena, tau je Rejza vsigdar pripovejvala. »Dja dem delat, je prajla, pa nikdar ne vejmo, če živa domau pridem'. Zato, ka tam je vnoči nevarno bilau vanej odti.«

- Vaša tetica gda so vö v Meriko odišli, če so oni

že leta 1956 tam vanej živeli?

»Dja sem te še nej na svejti bejla, tak mislim, ka po prvaj svetojnoj bojni. Ranč ne vejmo tak stalno, dapa dja sem tam enga svaka že tö mejla, steri je tak bogati bejo. On je emo edno hčer na Verici, tak se je zvala, ka Grofoska, dapa ona je mlado mrla. Gnauk je mena te svak piso edno pismo, aj svoj pa njegve hčeri atrejs pošlem, ka on niši red ške naprajti, dapa tiste pejnaze so v Meriki vse tazaprajli, niške niše pejnaze nej daubo.«

- Zato ste pa te doma mogli tadale delati, če dolarov nej bilau, nej?

»Mojga očo nauga vsigdar bolejla pa vsigdar ma je tekla, zato ka je zmzrnila, gda je na fronti bejo. Tak ka na grünti smo mi mlajši delali, dja sem trinajset, štirinajset lejt stara bejla pa sem že kosila. Mojoma tasti (após) so Zvejrin Djuši prajli, gda sem se ženila, ka nej samo dobro snejau, liki dobroga košča so tö dobili. Dja sem sploy dosta delala pa se mantrala, ranč ne vejmo, kak sem

tau vse leko preživela. Jenö, moj mauž je betežen grato pa s šest klasom šaule sem začnila na pošti delati. Te je nej tak bilau kak zdaj, te je vsakši nej mogo na pošto titi, zato ka na vesi na tašoj maloj pošti je vse trbelo vedeti. Gda sem začnila delati, nej nadudja so iz Soprona prejdnji prišli pa so mi tau prajli, ka vidijo, ka dnevno delo ta vejmo naprajti, na konca mejseca pa pošlejo nekakoga. Potejm sem še mogla sedmi pa osmi razred naprajti, pa še šaulo za vodjo veške pošte tö. Te je na pošti fejst velki promet (forgalom) bejo, tistoga reda sem štiri poštaše mejla, v Andovci, v Otkovci, na Verici pa v Števanovci, pa te še dve laktanje (karavle) so se tö sé držale. Potejm nej nadugi je pošta kak urad gratala, dapa nika ne morem prajti, zato ka potejm sem trikrat več plače dobila kak do tistoga mau.«

- Doma v Otkovci pri Furdjanini je dobro bilau goraravstij?

»Mati je vsigdar čoko mejla pa te smo pravce pa svinje odavali, dapa biké smo tö krmili. Mi mlajši smo tö dosta mogli delati, zato ka oča nej bejo zdrav, on je bola samo kosé klepo pa kaj takšno delo. Mi smo srmacke bili, dapa veselo smo živeli, vejn zato, ka nam je Baug tö pomago. Te nej bejo čaladi potlék (otroški dodatek), nej bilau plače, telko smo pripauvali, iz česa smo te leko živeli. Po vačaraj smo vküpodli, guščice smo lüпали, perdje smo čejsali, sledkar smo karte špilali, popejvali pa plesali, tak ka dobro je bilau tam doma biti.«

- Ka zdaj delate, gda vanej več nega telko dela kak vleti?

»Človek si delo vsigdar najde, dapa dja na den pet, šest filmov gvüšno ka poglednam. Gda je taši film, steri me briga, tašoga reda dja vse dola dejem pa dem v izo film gledat. Vej pa niše sile nej mam, ka gnes taostane, tisto te drügi den tanapravim.«

Karči Holec

... DO MADŽARSKE

Referendum z vidika posameznih strank

Izid referenduma proti beguskim kvotam različno ocenjujejo posamezne stranke. Vladna stranka FIDESZ meni, da je bil referendum - kljub neveljavnosti - uspešen, kajti proti beguskim kvotam se je izreklo 3,3 milijona ljudi, to je za 1,1 milijona več, kot koliko glasov je dobila vladna koalicija na parlamentarnih volitvah leta 2014. S tem si je stranka FIDESZ utrdila volilno bazo, kar je lahko dober predznak za naslednje volitve, menijo v stranki, v kateri niso razočarani nad izidom referenduma. Ker je referendumsko pobudo dala vlada, je izid referenduma pokazatelj tudi tega, v kakšni meri zaupajo volivci vladi in Viktorju Orbánu.

V vladni stranki menijo, da je bil bojkot levičarskih strank neuspešen, kajti udeležba na zadnjem referendumu je bila višja kot povprečna udeležba na vseh dosedanjih referendumih.

Največji poraženec referenduma je stranka Jobbik, menijo v FIDESZ-u, kajti desničarska stranka pred referendumom ni vodila nobene kampanje, zato si visokega odstotka odklonilnih odgovorov ne more zapisati za svoj uspeh. Pasivnost stranke kaže, da je bila udeležba v občinah, kjer so župani iz desničarske stranke, veliko nižja kot županijska povprečja. V vladni stranki menijo, da so v desničarski stranki igrali dvojno igro, njim bi odgovarjalo, če bi bil referendum uspešen, kar bi si lastili, in jim odgovarja tudi neuspešen referendum, kajti tako so lahko pozvali premiera, naj odstopi.

Madžari se težko odpovejo mesu

Spletna stran za iskanje partnerja ELITÁRS je ob 1. oktobru, svetovnem dnevu vegetarijancev, naredila raziskavo o prehrabnih navadah, povezanih z vegetarijanstvom. Najbolj je presenetil rezultat, da bi se tričetrt Madžarov in Madžark rajši odpovedalo svoji zvezi kot pa mesu, če bi to zahteval partner ali partnerica. 27 odstotkov mesojedcev meni, če bi imeli zmenek z vegetarijanko, ta ne bi bil uspešen. Hkrati le 1 odstotek vegetarijancev želi spremeniti prehrabne navade svoje partnerja.

POSVET O SLOVENŠČINI V DRUŽINI IN JAVNOSTI

Pred šestimi leti se je na Koroškem pod okriljem Krščanske kulturne zveze osnovala Inicijativa Slovenščina v družini. Njen osnovni cilj je bil ozaveščati družine o pomenu žive rabe slovenščine v družinskem okolju. Na različne načine so člani vabili najprej dedke in babice, da svojim vnukom poskušajo

Slovenščina v družini organizirali že tretji strokovni posvet z naslovom *Slovenščina v družini in javnosti - Jezikovne iniciative in potreba po njih*. Ker je prvi posvet bil v Tinjah na Koroškem, drugi v Naborjetu v Kanalski dolini, se je porodila ideja, da bi letos spoznavali, kako živijo

prilagajanju družbi. Razpravljali bomo o ohranjanju, učenju in razvoju slovenskega jezika v družinskih in družbenih okolišjih. Spoznali bomo okoliščine, v katerih se je na Hrvaškem razvijal slovenski jezik v preteklosti in danes. Predstavili bomo primere dobrih praks iz slovenskega zamejstva, ki so lahko spodbudni tudi za druga okolja,« so zapisali organizatorji posveta v vabilu.

V dopoldanskem delu, po pozdravnih nagovorih gostitelja Marka Smoleja in predstavnika KKZ Martina Kuchlinga, smo spoznavali zgodovino in sedanjost Slovencev na Hrvaškem. Raziskovalka *Barbara Riman* je predstavila zgodovinski položaj slovenske skupnosti na Hrvaškem, ki vse do leta 1991 ni imela statusa nacionalne manjšine, vendar je na različne načine negovala svojo kulturo in jezik. Novinarka *Marjana Mirkovič* je spregovorila o organiziranem delovanju skupnosti skozi nekaj desetletij. Nastajala so različna društva, ki so ohranjala kulturno izročilo, pod njihovim okriljem so se odvijali tečaji slovenščine

stvovanje, prav tako aktivno deluje v narodnostni politiki. *Andreja Šlosar in Vida Srdoč*, učiteljici slovenščine kot izbirnega predmeta v šolah v okolici Reke, se srečujeta s številnimi izzivi in problemi pri svojem delu. Nekatere šole so temu pouku bolj, druge manj naklonjene, ur za kvaliteten pouk pa je mnogo premalo (1-2 uri na

obeh staršev in da je idealno okolje za dvojezičnega otroka narodnostno mešana družina, v kateri vladajo strpnost in toleranca do obeh jezikov ter pozitivna medsebojna podpora. *Rudi Bartaloth* iz Kanalske doline pa je spregovoril o težavah na poti do pouka slovenščine v šolah, medtem ko se najbolj trudijo v društvu.

Avtorica članka mag. Valerija Perger se je udeležila vseh treh posvetov na temo slovenskega jezika v družini in javnosti; v Pleščah je med drugim predstavila tudi primer dvojezične vzgoje lastnega sina

Aktivni udeleženci posveta (z desne): Boris Rejec (Hrvaška), Pavel Zablatnik (Koroška) in Rudi Bartaloth (Kanalska dolina, Italija)

podariti največje bogastvo - lastno materinščino. Številne dejavnosti so spremljale to plemenito akcijo in pobudniki se lahko pohvalijo z lepimi uspehi. Širokogrudno pa so svoje ideje podelili tudi s slovenskimi zamejskimi skupnostmi v Italiji, Hrvaški in na Madžarskem. Tisti, ki vidimo poglobljen cilj svojega delovanja v pomoči pri ohranjanju slovenskega jezika in identitete v skupnosti, smo se z veseljem odzvali. Ena izmed dejavnosti iniciative je bila tudi zbiranje razmišljanj, ki so izšla v posebni publikaciji, o pomenu posredovanja jezika v družini z naslovom *Družina je zibelka jezika*. O tem so pisali znani Korošci obeh narodnosti in vsi prišli do spoznanja, da je zibelka jezika resnično lahko samo družina. Vse, kar se z otroki dogaja potem, je nadgradnja. Začeti učiti narodnostno materinščino v šoli, brez družinskega zaledja in podpore, je jalovo početje. Dotakne se samo jezikovno nadarjenih učencev, pa še teh le kot nov jezik, nikoli pa kot materinščina...

30. septembra sta Krščanska kulturna zveza in Inicijativa

Slovenci na Hrvaškem, za kraj posveta pa so organizatorji izbrali Plešče, vas v Gorskem Kotarju, nekaj kilometrov od slovenske meje. Na posvet so vabili predstavnike slovenskih

Trije zanimivi sogovorniki, ki so sodelovali v zaključni diskusiji: Mirjana Žagar (Hrvaška), Marko Jernej (Štajerska) in Olga Voglauer (Koroška)

manjšin v zamejstvu in vse, ki jih zanima ohranjanje in razvoj slovenščine v družini in javnosti. »Temeljni kamen za obstoj jezikovnih manjšinskih skupnosti je jezik v družini. Zato bomo na posvetu namenili pozornost različnim okoliščinam, ki vplivajo na izbiro jezika v družini - od zavestne lastne izbire do prilagajanja širši družini in sorodstvu ter

za otroke in odrasle, še danes poteka tudi dopolnilni pouk slovenskega jezika. Med prizadevanji za ohranjanje in učenje jezika pa je pobuda za uvedbo slovenščine v vrtec. *Boris Rejec*, Slovenec, ki živi na Reki, je spregovoril o pogledih na položaj skupnosti in osebnih izkušnjah. Sam daje velik poudarek ohranjanju jezika in identitete skozi kulturno ude-

teden). *Dragica Motik* prihaja iz Slovenije v kraje, kjer živijo Slovenci, poučevati slovenščino v društva. Skozi številne dejavnosti (ekskurzije v Slovenijo, gledališke delavnice) poskuša popestriti svoje poučevanje. Za popestritev našega posveta pa so igralke njenega gledališkega gledališke delavnice) poskuša popestriti svoje poučevanje. Za popostritev našega posveta pa so igralke njenega gledališkega gledališke delavnice) poskuša popestriti svoje poučevanje. Za popostritev našega posveta pa so igralke njenega gledališkega gledališke delavnice) poskuša popestriti svoje poučevanje.

Popoldanski del posveta je nosil naslov Slovenščina v zamejstvu - primeri dobre prakse. *Tatjana Vučanjk*, učiteljica slovenščine v Gradcu in asistentka na celovski univerzi, prihaja iz Slovenije poučevati jezik na večkulturno osnovno šolo. Ur, namenjenih slovenščini, je zelo malo, zato so v zunajšolskih dejavnostih v veliko pomoč starši. Predvsem pozitivno sprejemanje jezika je predavateljici »primer dobre prakse«. Avtorica tega zapisa sem predstavila primer lastne dobre prakse (podoben zapis boste lahko brali v Porabskem koledarju) s sporočilom, da je za uravnoteženo dvojezičnega otroka v narodnostno mešani družini potrebno mnogo truda, še več vztrajnosti in največ srca

V zaključnem pogovoru in diskusiji so sodelovali trije zanimivi sogovorniki: *Mirjana Žagar* (Hrvaška), *Marko Jernej* (Štajerska) in *Olga Voglauer* (Koroška). Predstavili so primere, kako so se sami učili slovenščino in kako jo učijo lastne otroke. Zelo povedno je bilo sporočilo Marka Jerneja, ki je koroški Slovenec, živi v Gradcu z ženo Avstrijko in tremi otroki: »Vem, da je težko, kajti otroci živijo v popolnoma nemškem okolju. A moja žena je tolerantna in jaz se trudim. Vem tudi, da jih ne bom mogel pripeljati do odličnega znanja slovenščine, sem pa prepričan, da bom otroke naučil in jim uzavestil, da so tudi Slovenci.« To je bilo najmočnejše sporočilo našega posveta, ki bi ga morali bolj odgovorno in dosledno širiti v družinah, šolah in vseh manjšinskih institucijah.

Po ogledu Palčave šiške, izjemnega etnološkega spomenika, za ohranjanje katerega se trudi Marko Smole skupaj s svojo družino, smo se poslovili. Z željo, da naše besede najdejo naslovnike in da se ob letu osorej srečamo ob novi temi v Porabju.

Valerija Perger

POŠTIJA SREJDI VARAŠA

Srejni maloga varaša v dva kraja poštijsa dé. Skrak te poštijsa nej samo eden človek živé. Pa skrak nje je nej samo ena bauta, tam so rami, gračanki, so lidgé. Više maloga varaša nej nabole velki brejg leži, na njem so travniki, drejve pa divdže stvari. Od vsega toga ta parpovejst guči.

Nouvi velki ram

V malom varaši se je skrak poštijsa že dolgo nika nouvoga nej zidalo. Tak so mlajši samo na velke gledali, gda se je skrak poštijsa velki nouvi ram začno zdigavati. Njive mlade oči so tou prvo pout vidle.

»Steri tou zida, nebesko dosta pejnez mora meti,« si Reneta na glas brodi. »Samo poglednite, kakše kuste zidine so tou. Takše se z malo pejnez ne delajo.«

»Leko, ka v tom rami nede samo ena držina živela. Té ram se za štiri ali pa eške za več držin dela,« se mali Peter na prste zdigava. »Depa v našom varaši vsikša držina svoj daum ma,« se eške više na prste zdigne.

»Leko, ka te držine od nindrik indri es k nam živet pridejo. Depa od kejc pridejo, tou niške ne vej,« se Magda škrable za vüjo.

»Če telko držin pride, naša šoula nede zavole velka. Že zdaj se stiskavlemo kak ribe v konzervi,« bi Lacika najraj zidare išo pitat, komi té ram delajo. »Depa ne smejm ji spitavati. Leko steri čemereren grata.«

»Ge si tak brodim! Aj ga zidajo, aj ga eške više zdigavajo. Enoga dneva té ram gvüšno zgotovujijo. Po tejm, da ga zgotovujijo, mo vidli pa mo vedli. Mo vidli pa mo vedli, sto de nut v njem živo. Pa mo tou to zvejdili, kelko lidi, kelko držin de nut živelo. Zdaj pa demo tadale doj po poštij,« Berti té cejli guč že više prišo.

Rejsan, pomalek so mlajši že daleč od eške nej zgotovlenoga nouvoga velkoga rama. Že se vsefele drugo zgučavajo. Na tisto točkar že skur tapozabijo. Pa bi pozabili to, če bi nej moudroga Piština srečali. Kak kakši general je doj stavi.

»Na, mlajši, kak je zdaj gé? Nika si ne brodim. Pišti si nigdar nika ne brodi, Pišti vej, ka je gé. Zatoga volo, nut v vaše glavé vidim. Vidin nut v vaše glavé, pa vej, kak ste veseli, ka nouvo šoulo dobite. Mam istino ali nemam istine? Gvüšno, ka istino mam!«

Mouder Pišti tou tak povej pa po tejm že dale dé. Mlajši gledajo za njim. Gledajo pa ne vejo, ali se šali ali pa rejsan za istino guči. Po tejm se mlajši med seuv gledajo. Niške nika ne povej, samo nagnouk že skrak poštijsa letijo ta gor do eške nej do kraja zözidanoga velkoga rama.

»Vej sam vejdlja, ka nam nouvo šoulo delajo,« si Renata kuman zdijava. »Točkar sam se samo malo šalila.«

»Vej sam se ge to šalo. Ge sam prvi vedo, ka šoulo zidajo. Depa malo sam vas sprobavo, če vi to vejte,« tak malo eške mali Peter laža.

»Gvüšno, gvüšno, ka smo vejdl! Ge vej, ka tou to, na stere dveri de se nut v šoulo ojdlo,« si eške Berta zmišlava.

»Ge eške tou vej, ka do naši vučiteli v nouvoj šouli eške tadale od nas vse škeli vedeti,« se Lacika zgłasi. »Zidine do nouve, depa včiti de se trbelo kak do tega mau.«

Mlajši dejo tadale skrak poštijsa, zidari pa njim tadale nouvo šoulo zidajo.

Miki Roš

Pismo iz Sobote

Velki blagoslov ali žegnanje

Zvekšoga vsikši vej, ka se žegen v cerkvi godi. Takša je šega. Depa tou leto že mam pa mo eške druge fejle žegen meli. Kak vejmo, je našo krajino zmejs med Müro pa Rabo mrzaz zaodo. Nej tam najbolje visko na brgaj. Po dolaj se je mrzaz vlejko. Že je bila tista sprtolejt, ka bi že najlepša mogla biti. Že smo se lej-pomi pa dobromi pauvi radüvali. Že smo se zgučavali, ka vse mo meli, ka vse se vö iz zemle narodi. Po tistom pa je mrzaz svoje naredo. Je velko bajo naredo. Oreji, slive, djapke, grüške pa eške vse drugo je v najlepšon cvejti na nikoj prišlo. Najvekša baja pa je koulak grouzdja gratala. Je gratala pa je vse do gnes ostanola.

Grouzdja je ranč tak več kak polonje zmrznolo. Polonje bečk zvekša taposenjene ostanajo. Depa vina vsikšo leto zavolé mora biti. Zavolo toga so bautške brž glave vküper djali. Tak nagnouk se je nikšen pra

najšo. Nut v menjše pa vekše pake zapakiranoga ga leko vsikši küpi, steri zavolé grouzdja nema. Steri ga zavolé nema pa zatoga volo vina to zavolé nede emo. Té pra se vküper z vodouv zmejša, po tejm se kcu k mošti vlegé. Tak do nesterni dun pune bečke meli.

»Takšo kemijo meni nej trbej. Kelko vina mo emo, mo emo. Kelko vina mo emo, telko ga taspidjemo,« se je poštaš Pali najbolje na glas drau. »Vej smo pa vsigdar pravo domanje vino pili. Té pra meni rejsan nej trbej. Vsikši vej, ka je tou nej dobro, nej za črvou pa nej za glavou,« se je tadale trouso v najbolje trdoj kmici pa je mošt s tistim prajom pa vodou na velke požegno.

»Té pra je üjši kak kakši čemer! Sto takše dela, ka tou vküper lejvle, je v glavej nej čisti gé,« njemi je mladi penzionist Kuki istino dau. »Vsikši vej, ka je vino leko samo iz grozdja. Depa lidgé se vsefele dopistijo napelati. Tou je

tak, kak če bi mesou iz plastike delo. Kama de té svejt,« je eške bole na glas mladi penzionist Kuki kcu djau, ka je un tou že prvi naredo.

Tak je rejč od toga žegnja tadale šla. Zavolo toga praja se je vsikši trouso. Vsikši je od toga kaj lagvoga vedo povedati. Pa se je že na daleč vidlo, kak so najbolje čemerasti že pošteno svoje bečke žegnali.

Nin sam prešto, v takšni redni novinaj, ka zdaj več sploj vina nede, takšoga, kakšoga poznamo. Človek si samo té pra z vodou vküper zmajša, malo čaka, po tejm pa ga leko pidjé. Možakarge, té svoje trse vövsejčte, bole takšo vino pite. Takšo vino nikšnoga dela ne prosí.

»Bole mo vodou pili kak pa kaj takšoga!«

Tak so prajli skur v eden glas, se od nevoule trousili, vnoči pa vsi do slejgnjoga žegnjaní mošt koštavali.

Miki

Razstava železniških modelov

Že četrčič so se predstavili železniški modeli v Slovenskem kulturnem in informativnem centru v Monoštru. Udeleženci mednarodne razstave so prišli iz Avstrije, Slovenije in Madžarske. Razstavo organizira vsako leto Monoštrčan Gábor Kovács, ki je tudi sam navdušen modelar. Zanimivost razstave je bila med drugim model Jurija Kozarja, ki je prišel iz Mačkovec. Razstavo si je ogledalo veliko otrok tudi iz porabskih vrtcev, na sliki malčki iz dolnjeseniškega vrtca.

László R. Horváth

